

Víte že

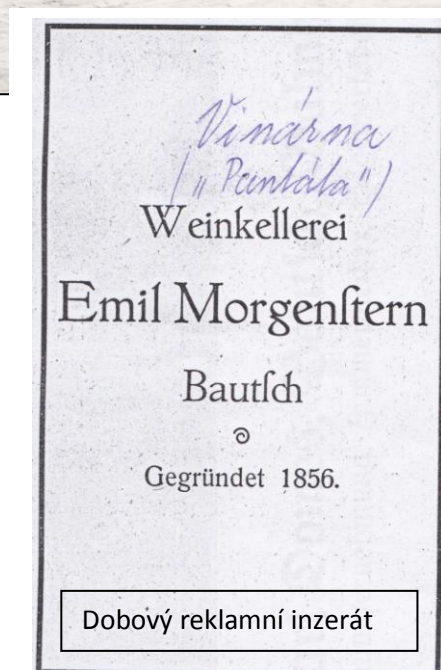
letos by uplynulo 155 let od postavení a zahájení provozu restaurace a vinárny pana Morgensterna ?

Většina z nás si ji pamatuje pod názvem U Pantáty a nebo pod pozdějším zlidovělým pojmenováním „Bangl“. Ve své době to však byla restaurace na úrovni. Byla také jedinou, kde si mohli hosté zahrát kuželky. V prvních letech 20. století jsme,

z různých písemných pramenů, napočítali v našem městě celkem 20 hospůdek a restaurací (záznam z roku 1935). Do tohoto výčtu byly zahrnuty i takzvané přivýdělky - malé místnosti, které si několik domkařů zařídilo pár stoly a zde pak provozovali hostinkou činnost. Jejich hlavní obživou však byla práce na poli, nebo řemeslo.

Rodina Morgensternů patřila v Budišově mezi ty zámožnější živnostníky. Vlastnila již zmíněnou restauraci a obchod. V prvním patře byly dva byty, které pan Morgenstern pronajímal. Před druhou světovou válkou v něm bydlela zubní lékařka MUDr. Weinfeld/Ritter a praktický lékař MUDr. Steinberger. Osud budovy, na rozdíl od osudu rodiny Morgensternových, je nám znám.

Z podrobného seznamu všech domů a jejich majitelů datovaným ke květnu 1945 je jmenován jako majitel pan Emil Morgenstern. Tento záznam se nám nezdál příliš pravděpodobný, protože kdyby tomu tak bylo a když vezmeme v úvahu datum zahájení provozu (r.1856) a také to, že pan Morgenstern jistě stavěl již jako dospělý a finančně zajištěný, pak by mu v roce 1945 bylo více jak sto let. A tady začíná moje téměř detektivní pátrání, do kterého jsem zapojila řadu svých a hlavně ochotných známých. Nebyla to jediná nejasnost, která se historie tohoto domu týkala. Například jsme hledali provozovatele a majitele této restaurace od roku 1945 do doby, než ji

začala provozovat Jednota Opava. Mnoho obyvatel, kteří by jistě věděli, již není mezi námi. A tak se rozběhla více jak čtrnáctidenní pátrací akce, zpovídání případných pamětníků a hledání v listinách.

Kopie vkladového listu vlastníka nám dala za pravdu. Prvním majitelem, který restauraci postavil byl, nikoliv Emil Morgenstern, ale Michael Morgenstern, což potvrzuje vklad vlastnického práva a stavební smlouvy ze dne 6. května 1869. Pan Morgenstern Emil pak nemovitost kupuje v roce 1904, což ztvrzuje zápis vlastnického práva z 20. prosince téhož roku. V roce 1933 7. října se stává na základě dědické dohody majitelkou dcera pana E. Morgensterna Lina. A to bude s největší jistotou i rok, kdy pan Emil Morgenstern zemřel.

Paní Lina je majitelkou až do 28. srpna 1942, kdy ji byl celý majetek zkonfiskován. V zápise o této události čteme – Na žádost Tajné státní policie, úřadovny policie v Opavě z 28. srpna 1942 se u položky 2879/42 bere na vědomí její konfiskace. Někteří pamětníci si ještě pamatují, že Lina Morgensternová měla

v prvním patře malou místnost, kde ještě nějaký čas bydlela a pak se její stopa ztrácí v propadlišti dějin. Morgensternovi byli totiž Židé.

V roce 1943 zápisem z 2. února se zmíněná nemovitost zabavuje pro Německou říši – Říšskou finanční správu. Kdo provozoval restauraci od tohoto období až do roku 1945 jsme se nedověděli.

Od roku 1945, kdy bylo pohraničí dosídlováno českým obyvatelstvem, byl prvním hostinským této restaurace pan Josef Fraš (1945-1947). U tohoto pána se na chvíli zastavíme. K němu se totiž váže pozdější pojmenování hospůdky. Nechal se totiž svými štamgasty oslovovat „pantáto“ a na jeho počest se pak dostalo toto oslovení i do názvu U Pantáty. Do hospody se vcházelo ještě velkým vjezdem, který se nacházel na straně k dnešní budově pošty. Každý týden vjížděl vůz tažený koňmi, který dovážel do dvora sudy s pivem. Z těchto vrat, nebo spíše z jejich průjezdu se vcházelo velkými oboustrannými „lítacími“ dveřmi do výčepu. Za výčepem byla jídelna a kuchyň. Pamětníci vzpomínají, že v době, kdy v Budišově vzniklo JZD, chodili jeho zaměstnanci právě sem pro, nebo na obědy. Další jména hostinských – Jaroslav

Janák, Miroslav Motal, pan Mýlek a pan Šupina. I když se postupem doby dostala restaurace do III. cenové skupiny, měla stále svou zvláštní atmosféru a stále štamgasty, kteří oceňovali především výborné pivo, které se zde točilo.

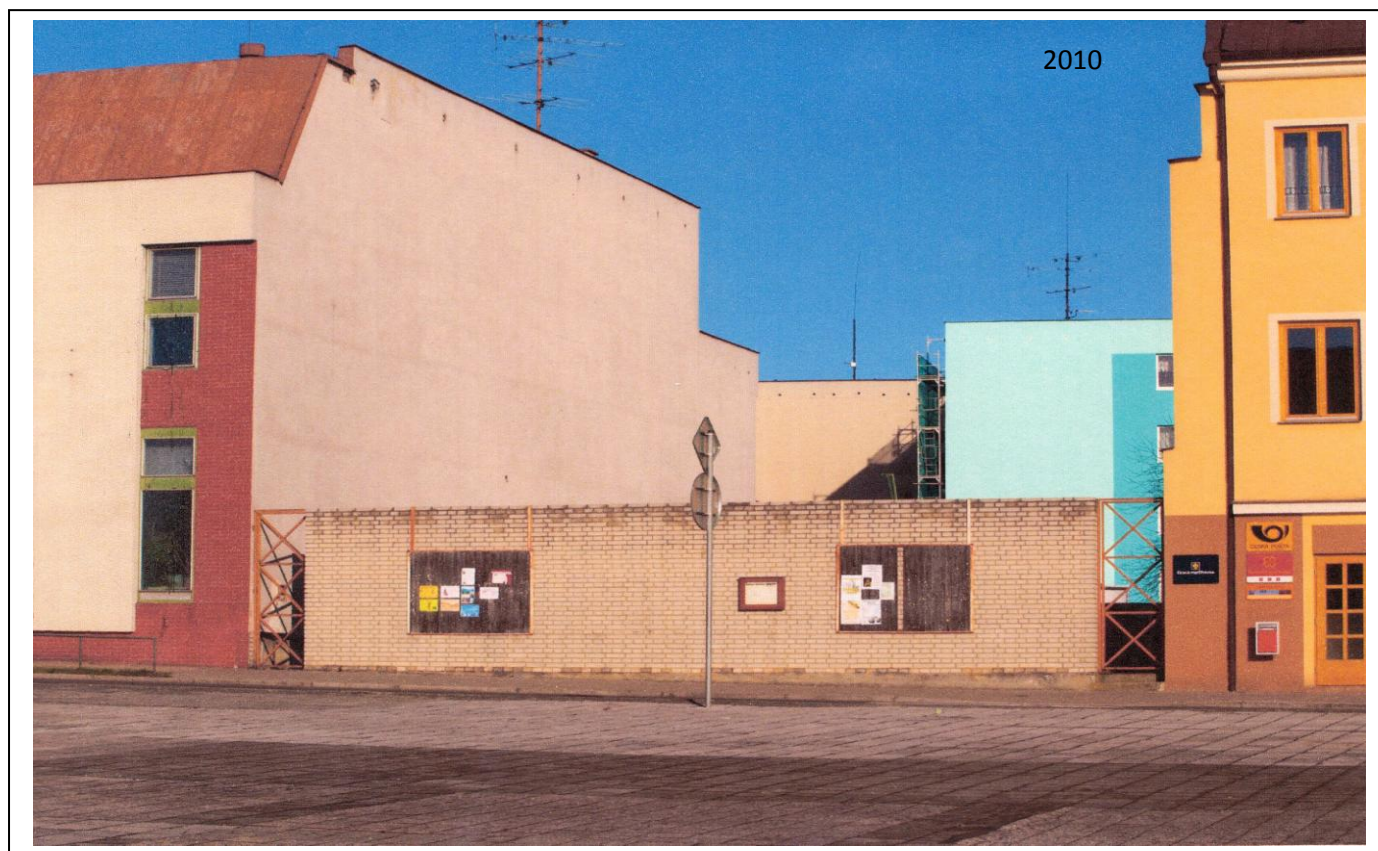
Z výpisu vlastníka této nemovitosti vyplývá ještě jeden paradox. 24. srpna 1960 bylo vlastnictví budovy restaurace převedeno na Československý stát – Místní národní výbor v Budišově nad Budišovkou. Do této doby byla stále vlastníkem již neexistující velkoněmecká říše. Státní aparát měl pravděpodobně tolik práce s převodem majetků v bývalých Sudetech, že na naše město přišla řada až po dlouhých 15ti letech. Nebo, že by zapomněl ?

Od roku 1948 byl soukromý maloobchod vyvlastněn a znárodněn do družstevního obchodu a s ním i provoz všech restaurací na území města. Nejprve pod Rovnost Bruntál a Budoucnost Ostrava, později vše přebírá Jednota Nový Jičín, následně

pobočka Vítkov, Budišov, opět Vítkov a nakonec Jednota Opava. Poslední jmenované pak město předává na základě smlouvy z 28. července 1961 bezplatně budovu do vlastnictví.

V roce 1984 byl osud restaurace zpečetěn, když téměř celá severní strana hlavního náměstí musela ustoupit výstavbě nového nákupního střediska. Ze všech budov zůstala na svém místě pouze budova pošty.

Co potkalo rodinu Morgensternovu ?

O celé rodině nám není nic známo. S největší pravděpodobností ji potkal stejný tragický osud, jako statisíců dalších lidí vyznávajících a hlásících se k židovskému náboženství. Víme pouze o třech rodinách, které ještě před obsazením našeho pohraničí odešly do zahraničí. Byli to majitelé obchodního domu na dnešním Halaškově náměstí- dnes již také neexistuje- f. Karplus a Ritter. Třetí, komu se podařilo zachránit svou rodinu, byl místní zvěrolékař MVDr. Fischer. S jeho vnučkou jsme se měli možnost seznámit před několika málo lety, kdy navštívila naše město a hledala v něm rodný dům, na který měla jen mlhavé vzpomínky z ranného dětství. Přijela jej hledat až z Austrálie, kde po různých peripetiích zakotvila celá Fischerova rodina. Ze záznamů jsme její rodiště našli a nikdy nezapomeneme na chvíli, kdy jsme ji samotnou nechali stát před domem a starší paní jen tiše plakala. Její rodný dům je dnešní hlavní budova komplexu Modrá laguna.

(Chtěla bych poděkovat všem, kteří mi pomohli hledat v téměř zapomenutých dějinách této budovy – Z. Juřínkové, M. Kotziánové, M.Pírkovi, F. Krystkovi, D.Sysalové, M. Zatloukalové).
Helena Malušová